

Cella

latrare/inxta **Pe. de pal.** Occidendis ppter scelera sua publica non est deneganda cōio si eos penitet ⁊ p̄fiteri. **I**n bñtibus lucida intervalla furiosis/vel fatuis/freneticis si anq̄ intrarent furia vel frenesim habuerūt deuotionē ad sacramentuz ⁊ penituerūt non est negāda cōio. **Q**uia cōio ineffabilia p̄fert homini bona. **R**es sis ergo o hō negligēs in hac sumptiōe/s; tpe ⁊ loco p̄gruis dispone domui tue/q; morieris ⁊ non viues.

Cella Tricesima octaua.

Discipulus tricesimaoctauā cellam ingressus in eius pmo latere vidit aliquos inūgi a p̄sbit̄is ifirmos oleo sacro. **I**n secūdo aliquos decedere absq; hoc sacramento. **I**n scio latere vidit pulcerrimā virginē crucez in manu tenentem dextera/in sinistra vero aspersoriū. **I**n quarto latere vidit similē virginē tenentē in vna manu candela ⁊ reliqua libzū/iuxta lāguentem. **D**ix̄ inspectis dixit īstructor **I**n hac cella quo ad prima duo latera declarā de vltimo ecclesie sacramento/⁊ vale eccl̄astico quod videt ecclesia dicere lāguenti. s. de sacramento extreme vnctionis. **I**n duob⁹ subsequentib⁹ lateribus declarant quedam circūstātie circa egrum obseruande. **¶** Primum latus. **¶** Duo ad p̄mū latus notandū q̄ q̄uis hoc sacramentū non sit de necessitate salutis/tamē est maxime saluberrimū. **H**oc enim sacramentū instituit x̄ps/ sed apostol⁹ **I**acobus promulgauit dicens. **I**nfirmatur aliquis in vobis inducat p̄sbiteros eccl̄ie qui orēt sup eum/vngētes eum oleo in nōie dñi/⁊ orō fidei saluabit infirmū **I**acobi v. **B**elasius papa dicit q̄ non penitētibus vnctio ista fieri non potest/ quia gen⁹ est sacramētū. **E**t nōndū s̄^m **pe. de palude** in iij. d. xlviij. **Q** triplex est inūctio eccl̄ie/vna que non ē sacramentū nec sacramētale/ quia nec per se grām causat/nec ad aliquod sacramētū suscipiendū vel pficiendū ordinat/ ⁊ hec ē vnctio regum. vnde non oportet q̄ fiat de materia p̄secrata/ ⁊ multo minus cum crismate/nec in capite fit vnctio/ s; in humero vel armo **S**ecūda vnctio est sacramētalis/s; nō sacramētū q̄s; ad sacramētum ordinat vel suscipiendū/ vt olei vnctio ad cathedum

nos/vel perficiendū/vel digne custodiendū/sicut oleū quo baptizatus inungit̃ in vertice/et quo episcop⁹ crismate in capite et manibus/et altare crismate/et presbyteri oleo in manibus vnguntur. Vñ et **D**ostien⁹ reprobatur opinione **C**off. qui dicit q̃ man⁹ presbyteri inungunt̃ crismate. **T**ercia vinctio est sacramentū per se. **E**t illa est duplex/ q̃ vel crismatis in frōre per ep̃m/ vel olei sancti in organis sensuū infirmis per sacerdotē/et quilibet baptizatus est sacramentū per se. **D**e hijs vinctiōib⁹ habet̃ ex de sac. vñ. c. j. **E**t licet fiant plures vñctiones/est tñ vnū sacramentū vñctate que est ex parte finis/q̃ ad vnū causandū et significandū ordinant̃. s. sanationē spūalem. **Q**uā⁹ venerabilis sacramēti materia remota est oleū oliuarū. oleū hoc maximā puenientiā h̃z ad significandū eius effectum qui est hilaritas et claritas mētis. **V**nde in ps̃ dicitur vt exbilet faciem in oleo. **M**ateria autē propinqua est q̃ illud oleum oportet q̃ sit ab episcopo cōsecratum. **N**ec refert quō sit benedictū oleū/dūmodo sit oleum oliuarum. et talis benedictio qualis a tota ecclesia (vel romana) p̃fuerit. **H**oc oleū siue ista inunctio fiebat vt dicit̃ in p̃mo latere per sacerdotē. **N**am scdm̃ **P**e. de pal. sacerdos et solus sacerdos est minister hui⁹ sacramēti: ita q̃ in nullo casu ali⁹ q̃ sacerdos inungere potest/etiā ex p̃missione ei⁹ in q̃cunq; necessitate. **D**ebet autē eē sacerdos suus/non alien⁹. et hoc nō quo ad cēntiam sacramēti/q̃ etiā si ab alieno inungeret̃ sacramentū reciperet. **S**ed quo ad necessitatē p̃cepti/q̃ sacramenta a suis sacerdotib⁹ vel ep̃is sunt recipiēda. vñ nisi periculum mortis immineret ex mora proprii sacerdotis nō su⁹ sacerdos nō debet eum cōicare vel inungere. **N**ec licet religioso sub sententia excom̃icationis. **Q**ua forma autem vtetur sacerdos verborum in vngēdo **R**espondet **T**hōs in quarto q̃ formā deprecatoriā instituit **G**regorius **S**cz̃ **P**er istam sanctā vñctionē et suam piissimā misericordiā x̃c. indulgeat tibi deus quicquid deliquisti p̃ visu auditum et h̃mōi. **E**t ista forma est de necessitate sacramēti. **A**lia est forma quā dicit̃ instituisse **A**mbro. q̃ est indicatiua. s. **V**ngo istos oculos oleo sacrificato **I**n nōie patris et filij et spūs sancti. et hec forma est de bene esse non de necessitate sacramēti. **A**n

nec vsus est generalis sed tñ apud quasdā ecclesias / et 6^m morē
 illarū eccliarū premittit hec forma ante deprecatiua. 2cor. 11b.
Que sit puenictio: forma deprecatiua ostendit ex vrbis Jacobi apli
 pretactis. Quia infirmus est proprijs viribus destitut⁹ vñ in-
 diget subleuationibus orōnum aliorū. De. vero de pal. dicit
 q̄ quelibet ecclia habuit ritū suū. In omni tñ debet inuocatio
 trinitatis addi / et fieri signū crucis / ppter generalē regulā. In
 quibus vero partib⁹ corporis fit inunctio et quare dicit De. de
 pal. q̄ cum istud sacramentū deī per modū curationis / sicut in
 curatione corporali ponit medicina in locis vbi radix est mor-
 bi. sic debet esse in extrema vnctione. vt scz fiat inunctiones in il-
 lis partib⁹ solū in quib⁹ sunt principia peccati mortalis vel ve-
 nialis. Et quia radix est principium peccati in nobis / primo est
 vis cognitiua. secūdo vis appetitiua. tercio vis motiua siue exe-
 cutiua. Vis autē cognitiua in nobis ortū habet a sensu. iō in no-
 bis debet inūgi loca seu organa quinqz sensuū. s. oculi prop̄ vi-
 sum. aures prop̄ auditū. nares prop̄ olfactū. os ppter gustū.
 manus prop̄ tactū / qui in pulpis digitorū maxime viget Sed
 prop̄ vim appetitiuā inungunt a quibusdā renes / vel scapule
 pro renibus. et pedes prop̄ vim motiua. Sed qz p̄cipiū actu-
 um nostrorū est vis cognoscitiua / iō illa inunctio que fit in orga-
 nis quinqz sensuū est de necessitate sacramēti / et seruata ab omi-
 bus. **Q**uod si aliqui sint mutilati in illis organis / debet fieri inun-
 ctio in partib⁹ magis p̄pinquis ad organa amissa. Alię inūcti-
 ones scz ad pedes et renes nō sunt de necessitate sacramēti / vñ
 de in eis sciendis vel dimittendis p̄suetudo ecclie sue seruanda est
 De hijs qui nunq̄ habuerūt mēbra vt cecus nat⁹ / videt dicen-
 dum q̄ sit omittēda inunctio in tali sensu / qz nunq̄ deliquit p̄ vi-
 sum. vel pōt dici q̄ cum p̄ctm sit eēntialit in volūtate nō in sensu
 dicit peccare per visum cecus natus: non scdm opationē opera-
 tiuam sed elicū qz forte cupiuit videre inordinate. Et qz nō
 imp̄mit caracterē / cuz non deputeť homo per hoc ad statū spū-
 alem in hac vita / ideo iterari potest / et non solū in diuersis infir-
 mitatibus qñ in singulis timeť de morte: Sed etiā in eadez in-
 firmitate quādo est diuturna vel ethica vel ydopisias quoties

cūq; ex tali infirmitate deducit ad periculū mortis **Q**uid ante hoc sacramentū in nobis operetur vel quis effectus eius **D**istibomas in iiii: q; principal' ei' effectus est quedā sanatio spūalis. quia dat p̄tra quādam debilitatem vel ineptitudinem que in nobis reliquit ex peccō originali vel actuali/ p̄tra quā debilitatez hō roborat per hoc sacm̄ **E**t quia hoc robur grā facit que secū nō cōparitur peccūm. idco si ex p̄nti inuenit aliqō peccūm mortale vl' veniale quo ad culpam tollit ipsum/ dūmō non ponat obex ex parte recipientis **S**ecūdarius effectus eius spūalis hui' sacramenti z bylaritas mentis/ non actualis/ sed habitual' qz imprimiit ornamtum disponentem ad grām gratū facientem. z cū hoc grāz sacramentalem que est quidā habitus spēalem effectū ad fortificādū contra pugnā tūc eminentem z ad remittēdū penā que p' omīa sacramēta impedit ingressū regni. **E**t infra h' mag' declarans dicit morte imminente eminet grauisissima temptatio qui insidiatur calcaneo. **E**t qz anima que naturalr diligit corp' mag' intēta corpi/ min' intenta est sibi depresso etiam ex memoria pcedētium delictoz. ex quib' in desperationem labi posset. **E**t visio nes terribiles quas patit' z hōmōi occurrūt **I**deo ex his verbis anima debilior efficit' z spāliter ex peccatis pcedentib' ex quibus sit timida z infirma ad actus grē non solū habitibus in p̄trium inclinātib' qz tunc p̄na non est inclinatio ad peccūm z forte graui infirmitate tales habitus corūpūnt' : s; sit infirma merito rie/ quia quanto plures z grauioribus assentit peccis tanto mag' meruit in temptationib' deseri. z tū tūc grauisissima imminet tēptatio. vnde z quasi pugil inungit' contra demonē sicut pfirmādo contra mūdūz. hec ergo est infirmitas ad actus grē differēs ab habitu peccōz que est alia infirmitas spūalis **A**liqñ aut iam infirmus p̄didit vsum rōnis lapsus in frenesim. ita q; peccare n̄ p̄t nec penitere. **S**ed restat in eo infirmitas retardās ab actu glorie. z pena debita pro peccato actuali **E**t p̄tra hāc etiam datur vt pugnans in fine vincat. z vincēs purgat' sine alio purgatorio celū intret. z propter hec duo inungit'. z hec est duplex infirmitas. item declarans. quō in aliquo casu istud sacramentum pōt esse necārium z p̄nter quō per ipsum dimittant' aliqñ mortalia.

R i

sic dicit laborans in extremis. et non valens confiteri de morte
 si quod habet/de quo attritus est inunctus saluabitur non inuic-
 tus damnabitur. **D**onatur etiam eum fuisse p̄fessur. tamē po-
 tuit habere ita imperfectū doloze q̄ fuit fictus resp̄cū sacramē-
 ti p̄nie qui tamen erit non fictus resp̄cū extreme vnctionis. **S**i-
 cut aliquis non fictus resp̄cū sacramenti baptismi qui fictus ē re-
 sp̄cū p̄nie. maior enim deuotio requiritur in suscipiente resp̄cū sa-
 cramenti ad quod per se requiritur actus suscipientis q̄ in eo in
 quo nisi per acc̄s. **I**tem ponamus eū cōicatum. **A**dbuc forte
 remanet in pccō qd̄ delebitur p̄ extremā vnctionem q̄ maior d̄
 uotio requiritur in receptione eucharistie q̄ extreme vnctionis
Predictis consideratis p̄t sacerdos infirmūz dulcibus amoni-
 tionibus alloqui/admonendo ad hoc sacramentum tempe con-
 gruo suscipiendūz. vel post iam susceptum si sanūz habeat intel-
 lectum/dicens talia aut h̄mōi verba. **A**mice charissime consulo
 toto mentis affectu vt accipias tibi sacramentum extreme vnc-
 tionis vel iam suscepisti etc. **A**ge grāz actiones inde supremo.
 qui in hoc magnam tibi contulit gratiam. **N**am sicut oleum est
 medicinale et sic sanitatis inductiuūz. quod sit remota infirmita-
 te. **U**nde in huiusmodi figura samaritanus in vulneribus sauci-
 ati ad sanandum infundit oleum. **S**ic istud sacramentum tibi
 conferet vel contulit augmentum gratie que est sanitas anime.
 forsitan tollit infirmitatem corporis paulatim vires recuperan-
 do. si tibi proficere noscat deus ad salutem. **N**on tibi videatur
 q̄ propter huiusmodi sumptionem sacramenti/mors citius ac-
 celeratur sed salus augetur. et sicut oleum non solum medicinaz
 confert. sed cum hoc impinguat faciens cibum delectabiliozem
 ita istud sacramentum extreme vnctionis faciet m̄tem pingui-
 orem deuotione et leticia spiritali. ¶ **S**ecūdo sicut oleum ē pu-
 gilum et maximoꝝ capitaneoꝝ inunctiuūz. **N**am reges in nouo
 et veteri testamento vt prefer̄ inūgebant. vt patet de dauid sa-
 ule ihesu et alijs et hoc in signūz victorie **S**icut istud sacrum ole-
 um tibi ab ecclesia collatum est ad robur et virilem resistantiam
 faciendam contra inimicum humani generis/nunc acutiss. ē tēp-
 taturum. confortare et esto robustus de temptationibus vehe-

mentib⁹ in hoc opusculo alibi ad longū reperies. **T**ercio sicut oleū est diffusiuū mirabiliter penetratiuum et dilatiū sicut istud sacm̄ dilatat tibi desiderium ad amorem superne glorie. vt dicere valeas cum aplō. **C**upio dissolui et esse cum xpo. **E**t ponit alber. magnus q^d beata virgo fecerat se inungi. sicut etiam cōica uir. et hoc non quia indigeret. cum nullo pccō etiam minimo sub iaceret. sed vt preberet fidelib⁹ omnib⁹ exemplū humilitatis et vite christiane.

¶ Secundum latus

Circa secundum latus notādū q^d plures ēcedebāt absq^e sup^{er} rione huius sacramēti. **Q**ui sunt improuise morientes/etia^z bel lum ingredientes/etiam decapitandī quia non sunt infirmi. **V**n dicit pe. de palude q^d solum infirmis in periculo mortis constitutis/babentibus vel qui aliquando habuerunt vsū rōnis/penitentibus actu vel habitu/est dandū hoc sacramentū. **N**on est danda inunctio etiam quibuscūq^e infirmis. sed grauib⁹ de quorum morte pbabiliter timetur. **Q**uia sicut nomen sonat extre^mū sacm̄ dicit^r post quod non aliud speratur. non tamen per b tollitur/quia postea adhuc possit et confiteri et cōmunicare/si p^{er} us non potuit. **S**ed non debet dari ad punctum expectādo ad vltimū/quando nullum sensum et deuotionem habere potest / sed congruetiori modo et tpe. **E**t si dubitatur de morte alicuius potest dari sub isto modo. **S**i es mortuus nō te vngō. **S**ed si non es mortuus per istam scām vnctionem et ce. **S**i autem inter ipsas inunctiones moritur apparetur/cetere que restant non sūt dimittende. **R**ecipit tamen inunctus effectum eius etiam vna sola peracta/pueris nondum habentibus vsū rōnis/et perpe tuo furiosis/non debet etiam dari. quia esset mendacium in forma/dum dicitur quicquid deliquisti per visum auditum et cete. cum non delinquerint. **S**ed habentibus lucida internalla et freneticis debet dari: etiam si oporteret eos ligare vt permittāt se inūgi. et h^{oc} nisi ante furiam frenesim essent manifeste ipenitētes. **S**i autē frenesim l' autēp amiserunt loquelā nō penituerint/vtrūq^e debeat dari distinguendū/quia si talis erat ex cōicatus vel male vite notorie et nō ostendit signa penitentie/non debet tali dari/

quia semel malus semp̄ presumitur esse malus. nisi p̄betur p̄tra-
rium. **S**ed si bone vite erat. non presumitur immemor sue salu-
tis in morte plusq̄ in vita. vñ presumit q̄ petiuit / licet n̄ p̄betur.
vel q̄ petiuisset si aduertisset. ⁊ q̄ petere voluit / sed forte n̄ potu-
it. nec actualis deuotio requiritur in illo qui eam habere non p̄t
Ex senio morientibz dat̄. quia senectus est eis pro infirmitate.
De hac inunctione legit̄ exemplū in vita sancti dñici p̄te secūdi
ca. xij. de magistro reynaldo decano viro religioso quondā pa-
risius regente. qui romam veniens consilio cuiusdam cardinalis
vt p̄dicando proficeret ordinem sancti dñici religionisq̄ sue ha-
bitum intrauit. mox sancti p̄p̄os ti examinatrix aduersitas ma-
gistrū reynaldum graui correptū infirmitate deiecit. iuualescen-
te egritudine natura succumbens deprimit̄. ⁊ salus a medicis
desperat̄. **C**onfidens autem in dei v̄tute sanctus dñicus sanita-
tem ei p̄cibus impetrare curauit. **E**t ecce orante famulo dei do-
minico / magrō reynaldo vigilanti ⁊ vi februm grauiter estuan-
ti regina celi maria virgo mater dei cum duabus supra modum
speciosis comitantibus se puellis visibiliter apparuit / dicens ei.
Dete a me quid vis ⁊ dabo tibi. **D**eliberanti vero quid peterz
vna ex his que cum regina venerat puellis suasis. ne quid pete-
ret. sz se totum dñe sue committeret voluntati. **T**unc illa manu
extendens / egrotantis oculos / aures / nares ⁊ man⁹ salutarī quā
secū detulerat vnctione perunxit. p̄p̄ias v̄boz formulas ad sin-
gulas vnctiones subinferens. **A**d pedes vero inquit pedes tu-
os in preparationem euangelij pacis. **E**t ad renes ait. **E**trin-
gan̄ renes tui cingulo castitatis. **D**ēū quoq̄ predicatorz ordīs
habirum viro eidem v̄go mat̄ demonstrans ait. **E**n hīc est ha-
bitus ordinis tui / sic ab egrotantis oculis celestis illa visio ⁊ a to-
to corpore omnis infirmitas ablata disparuit. vt mirarent me-
dici quoz iudicio eius vita fuerat desperata.

Tercium latus

Circa tercium lat⁹ notandū
q̄ virgo pulchra tenens crucem ⁊ asperforiuz in manu signat sp̄e
hec v̄go circūstat agonizantem omnis enim spei causa est virtus
crucis / vbi x̄ps in cruce pro nobis satisfaciens cōspicit̄ / vt latius
in precedentibus dcūm est. **S**ed nihilomin⁹ q̄tum ad informa

tionem simplicium. **C**ruce congruent non solum ad internā crucem formandam mēti traditur/ sed extremis etiam infirmis apponitur. vt inde intimius exardescant in passione christi/ et incitentur ad feruentiorem gratiarum actionem/ vt recogitent quāto amore saluator noster mortem pertulit vt nos viuificaret. **E**t q̄ conditionem mortis subiit qui vitam vniuersis creaturis tribuit/ et mortuus est qui mortuos suscitauit. ergo poterit hoc pacto dicere. **O** bone ihesu qui in cruce moriens animam tuam patri commendasti. **D**a mihi in hac vita tibi spiritualiter sic commozi/ quatenus tu in hora mortis mee digneris aīā meā miserā habere commendatam. **E**go autem domine in illas manus tuas extensas et perforatas/ et sacro sanguine resperfas commēdo spiritum et corpus meum/ et supplico charitati tue vt in nouissima hora possim cum memoria integra/ fide pura et spe firma/ animā meam in manus tuas misericordissimas commendare/ quas pro me saluando expandisti in cruce/ et audire merear illud v̄bū dulcissimūz hodie mecum eris in paradiso. **P**reter hec etiam virtute huius crucis non solūz spūaliter sed corporaliter p̄firmam adhesionem infirmus hostes fugit longius. **C**rudelis nāq; non libenter morat̄ neq; superbus vbi in eius improperiūz ostendit̄ baculus quo turpiter victus fuit/ ita nec dyabolus vbi ostendit̄ baculus crucis per quem victus fuit qui superbissim⁹ extat. **A**d hoc facit qđ narrat beat⁹ gregori⁹ li. dyalogi. **Q**uomō iudeus demones timens se cruce signauit. de quo demon dixit. vas vacuūz s; signatū. **S**i crux sic ab infidelibus demones fugat/ quantomagis a fidelibus quibus est dei virtus et sapiā. **S**pūaliter vero a temptationib⁹ liberat/ et refugium prestat. **U**nde in vitas patrū abbas **I**ohannes brevis statura/ interrogatus quomodo se a temptationibus custodiret. **R**espondit q̄ fuit de eo sicut de homine qui laborat in campo/ habente ex vna pte aīā venenosa et nociua/ et ex alia parte arborem. **T**al' vidēs aīā sibi appropinqua/ quātia arborem ascēdit vsq; duz trāsirent. ita nos in campo vago huius mūdi vt peregrini laborantes sumus/ qñ ergo sentimus in mundas cogitationes et temptationes cordi appropinquantēs/ fugimus cordis meditatione vel corporali inspectione ad arborez

crucis/ut ibi protegamur vsq; ad transitum temptationū. **V**irt⁹
etiam ⁊ prās crucis signat. **B**en. xxviii. per scalā iacob. que stās
in terra celum tangebatur. **S**ic crux quia per eam de terra ad celū
ascenditur. **S**ed scala per quam quis in certo loco ascendere d⁹
siderat. prius portatur ad locum illum vbi per eam ascenditur. **L**o
cus ascensionis morientium celum esse potest. **Q**ui ergo per sca
lam crucis xpī ascendere ad illum locum cupit: **P**ortet hāc hu
meris mentis. i. affectione exteriori etiam gestione/ad congruū
ascensionis locum. **I**n sinistra manu hec virgo habebat aspsori
um vt videbat aqua benedcā intinctum / hec aqua benedcā nō
modicum infirmi lecto respersa prodest. **C**uius virtus patet in
eius exorzizatione/ ⁊ precipue in orōne / vbi dicitur. **D**eus qui
ad salutem humani generis maxima queq; sacramenta in aqua
rum substātia condidisti/adepto ꝑꝑicius inuocationib⁹ nostris
⁊ elemento huic multimodis purificationibus prepatō. vtutez
tue bñdōnis infunde/ vt creatura misterij tui tibi seruiens/ ad
abijciendos demones morbosq; pellendos/ diuine gratie sumat
effcūm/ vt quicquid in domib⁹ vel in locis fidelium hec vnda re
sperferit careat omni immūdia/ liberetur a noxio / non illic re
spondeat spūs pestilens. non aura corumpens. discedant omnes i
sidie latentis inimici. ⁊ siquid est qđ aut incolumitati habitaculi
inuidet aut quieti/ aspersione huius aque effugiat / vt salubrit⁹ p
inuocationem tui nominis expetita/ ab omnib⁹ sit impugnatio
nibus defensa. **D**e hac aqua benedicta etiam loquitur a
lexander papa de conse. dif. 3. **A**quam sale consperfas populis
benedicimus. vt ex ea cūcti aspersi sanctificentur ⁊ purificentur
qđ ⁊ omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. **N**am
si cinis vitule aspersus populos sanctificabat atq; mundabat. mul
to magis aqua sale aspersa diuinisq; precibus sacrata / populum
sanctificat ⁊ mundat. **E**t si sale asperso per helyzeum prophetā
sterilitas aque sanata est/ quanto magis diuinis precibus sacratū
sal sterilitatem aufert rerum mūdānarū ⁊ inquinatos sanctificat
⁊ purgat/ bona multiplicat/ ⁊ insidias dyaboli auertit ⁊ a fantas
maticis versucijs homines defensat. **H**ec ibi. **E**t nota scđm rtho
mam in quarto qđ aqua benedicta non est sacramentum. sed sa

eramentale / quasi quedam dispositio ad sacramentum. **N**on enim directe ordinatur ad remedium prestandum vt sacramentum. sed ad remouendum prohibens. **U**nde datur contra deorum nequicias / et omne quod effectum sacramentorum impedire potest. **P**er ipsam aquam tollunt etiam venialia. **I**tem secundum thomam in quarto. **U**ni aqua non benedicta apponit benedictionem est benedictum. **V**irtus enim que acquisita est vni aque ex benedictione peruenit ad aquam additam. **E**t quod dicitur in deo .c. aquam quod cinis virule sanctificabat. **I**ntelligendum est non ex opere operato vt sacramenta nostra. sed ex opere operante. id est fide et deuotione illud facientis / sicut alia sacramenta veteris testamenti. **¶** **Q**uartum latus

¶ **S**ecunda mulier in quarto latere tenens candelam accensam / significat fidei virtutem. quam finaliter amplectentes saluabuntur. **N**am glosa super illo apostoli multi in stadio currunt sed vnus accipit praeuium. **D**icit. vnus. i. perseverans. **L**ichnus sub cera occultatus tecta intentio est. **U**nde gregorius. **S**ic fiat opus in publico vt tamen intentio maneat in occulto. hec etiam candela christus esse potest. **I**ta vt ipsam candelam quam mystice symeon portauit. scilicet christum illuminantem vniuersum mundum infirmus agonizans amplecti desideret. **P**er ceram fragilitas christi designatur ex virgine sumpta / vt apes ceram ope virginali cum melle producant: per lumen deitas. quia deus noster ignis consumens est: per lichnum in cera anima candidissima intelligitur. **V**el sicut christianus bonum vnum deum in essentia trinum in personis confiteatur / ita in hac trinitatis fide mori peroptat. ita vt per lumen patris. per ceram filius / per lichnum spiritus sanctus intelligatur. **A**rdentem postremo hanc candelam infirmi seruant. vt per hoc virgines prudentes imitari valeant. quare beata virgo caput est. vt accensa in eis lampade puritatis mentis et bonorum operum / cum eis portas glorie ad verum sponsum ingredi mereantur.

¶ **P**er librum tentum in ipsius alia manu. signatur oratio eius si eundem ab infirmo vel astantibus clericis. **E**xemplo christi qui alta voce in cruce clamans ad patrem eidem commendauit animam suam. **S**ic semper auxilium nostrum in deo ponere et eum orationibus

et precibus inuocare docemur. Speciali in hora mortis quod necessitas tunc adest, propter nostram debilitatem et hostis infestationem. Reliquit enim in hoc christus nobis exemplum propter fiduciam patris defensionis, per hoc enim quod in manus patris celestis homo spiritus suum committat, securior esse debet quod diuina virtute sursum deuictis omnibus erigit. Quare in hac fidei confessione persistens ad singulas personas atque ad ipsam trinitatem etiam orationes humilime debet effundere, quare aliquando huic operi nostro exempli gratia interposuisse non penitus ab re esse visum est.

Oratio ad patrem prima.

Quia omnipotens et eterne patris misericordiam et totius consolationis tuarum deprecamur bonitatem supplicissimam et inestimabilem ineffabile illam caritatem qua dilexisti genus humanum quando unigenitum atque carissimum filium tuum misisti in hunc mundum, per nostram redemptionem. Et ipsum ex sacratissima ac mundissima virgine maria voluisti incarnari et inter homines peruerfari, ac tandem acerbissimam et ignominiosissimam mortem subire. Unde o domine in hac hora pietatis tue abyssum et caritatis tue dulcedinem in hac tua rationabili creatura nunc modeste infirmam et ad te patrem spirituum redeunte. Unde et o clementissime ac supergloriosissime deus patris lucem miserationum tuarum. Deus sancte fortis et immortalis conforta mentem eius in te. Intellectum eius illumina, voluntatem eius accende et conserva in te omnem ultimum et beatifico fine, summo et incommutabili infinito et incomparabili bono. Protege eum o persistentissime patre ab omni aduersaria potestate, ab omni occurfu perituro, a temptationibus uniuersis. Non secundum peccata sua facias ei, sed secundum tuam benignissimam bonitatis immensitatem, secundum tuam caritatem affluentissimam et paternam, secundum multitudinem miserationum tuarum, ei nunc o superdulcissime deus pater misereri et indulgere parcere et adesse digneris, et suscipe spiritum eius in brachijs dilectionis tue. Per unigenitum tuum dominum nostrum Iesum christum, per uniuersa misteria et beneficia eius, per omnia que ipse pro nostra salute assumpsit, fecit ac passus est. Qui tecum uiuit et regnat in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum Amen.

Oratio secunda ad patrem

Domine deus rex omnipotens in cuius dispōne atq;
 impio vniuersa sunt posita. **C**ui⁹ voluntati nemo p^t
 resistere. qui iuxta tuam omnipotentem scām sapiē
 tissimā atq; liberrimā volūtatem facis tam in v^tutib⁹
 celi q̄ inhabitat oribus terre. **C**ui nullus pōt dicere quare sic
 facis. **Q**ui quibus vis misereris / z quos vis induras aperi ocu
 los misericordissime pietatis tue super hanc tuam miserabilem
 creaturam viribus destitutaz / in extrema necessitate ac summo
 piculo p̄stitutaz / hostibus sue salutis ac aduersarijs tui honoris
 horribiliter ac maliciose vndiq; circūvallatā. **O** pater altissime
 ne memineris iniquitatum quas ex humana fragilitate aut ig
 norantia. aut alia quouis cā seu occasione incidit aut commisit.
Atende o benignissime ac suauissime pat̄ q̄ prona sit humana
 natura ad lapsuū quanta sit eius infectio. q̄ procliuis sit ex seip
 sa humana conditio ad peccandum. **Q**uid o super excellentissi
 me est genus corruptibile / luteum vas / carnale z mortale figmē
 tum. vt ita amariceris de eo. z viscera misericordie tue sup illud
 contineas. z permittas illud perire. **M**emento o dñe q̄ ppter
 miseros pccōres misericors appelleris. **I**dcirco o fons totius
 pietatis z grē ob tuam infinitam potentiam confora in te hanc
 tuam deficientem ac debile creaturā / ppter immensam sapiām
 tuā aiām ei⁹ illustra. **P**ropt̄ tuam abissalem z infminabile pie
 tatē vniuersis culpis eius ignosce. ppter oīm b̄itudinē tuā p̄p̄
 illuminatā / libera eā ab infernali miseria. z ab omni calūnitate e
 am circūdate z opprimente. **D**ea ci scissime pat̄ cū tanta p̄ritio
 ne a corpe emigrare. vt benignissime suscipiat a te. **P**er vnige
 nitum tuū dñm nostz ihūm ch̄istū. **P**er p̄ces z merita clemen
 tissime v̄guis marie tibi o pat̄ eterne comparētal. per preces et
 merita totius triumphantis ecclesie z omniū viatoz tibi placē
 tium. **Q**ui cū vnigenito tuo z adorando pacifico spū. vn⁹ es ve
 rus solus ac summus deus. **A**men

Oro tercia ad prēm

Deus z pat̄ dñi nostri ihū ch̄risti. a q⁹ omnis p̄nitias
 in celo z in terra nōiāt. **C**ui p̄ p̄unz est miseria ac par
 cere. a quo alienū z peregrinū est irasci. punire. ac vni

dicare. **O**bscramus te o superpijsime et superdulcissime pater per scām communicationem illam, ad intra/qua torā deitatis tuę plenitudinem cōcas vnigenito filio per generationem eternā atq; spiritui sancto per diffusionem eternam et immanentem/ef funde super hanc tuam creaturam pauperem/infirmā/omni solacio destitutam/liberalissima dona gratie tue. **P**reueni et conuertere eam pijsime/applica eam tibi o gratissime domine/sac eā tibi o gloriosissime domine ac serenissime deus pater esse vas tue misericordie immense / nichil proficiant in ea aduersarij humane salutis. **P**rotege eam sub vmbra tue omnipotentis virtutis/ **I**n tanta temptationū et afflictionū caligine animā eius irradiā gratiarū tuarū suauissima luce. et consolationū tuarū in in tranquillitate/periculū eius in manibus eius est / et nunc in vnins hore momento/aut eternam damnationis sententiā merebitur obtinere: aut in tua charitate et gratia decedendo iudicium saluationis perpetue consequetur. **E**cce o pater adorāde et benedicte/qui a nobis pauperculis atq; fragilib⁹ creaturis ad omne malum promissimis pater appellari dignaris/ ecce q̄ infinitum periculū. **M**isericordissime ergo succurre/o clementissime ac fidelissime pater subueni/ nec i hac periculosissima hora auferas misericordiam tuarū saluificam a creatura hac agonizante/ sed eam benignissime intueri/ corroborā/ saluā/ et posside per vnigenitum tuū in charitate et pietate spūs sancti/ interuenientibus omnibus sanctis tuis pro ea ad laudem et gloriā nominis tui benedictissimi Amen

Oro prima ad filium. **O**bscram⁹ te dñe ihū christe p charitatis tue ardore/ quo teipm p nrā redēptione tradidisti in mortē/ mortē at crucis acerbissimā atq; turpissimā. et p tui p̄ciosissimi p nobis liberalissime fusi sāguis p̄ciū. **P**er tue quoz amarissime passiōis indeficientissimū ac copiosissimū meritū/ atq; per tuā dulcissimā m̄rē et sue mat̄ne p̄passiōis acerbitatē/ assistentiāq; fidelissimā qua assistit tibi vsq; ad tuā in cruce expirationē/ mirifica pietatis tue abyssus in h⁹ famulo tuo aut faula a luce vite plentis ad te oim iudicēz metuendū pergente **P**repara ani

mā ei⁹ o dñe ad occurrēduz tibi salubrit̃/nequaquā sū vera p̃tricio
ne ac finali ad te p̃uersioe p̃mittas eā separi a corpe. **V**isita ⁊ il-
lustra mentem ei⁹ visitatione tua secreta pijsiā ⁊ paternā/qua ī
ictu oculi in instāti p̃uertis atz iustificas impiū/ ⁊ de inimūdo ef-
ficis mūdū. **P**itte ei⁹ o dñe ⁊ saluator auxiliū grē tue a tbro
no glē tue. ⁊ ea pietate qua latroni sero penitenti indulgētissime
p̃misisti. hodie mecū eris in paradiso. etiā in isto oñde viscera cha-
ritatis ac pietatis/ ⁊ p̃cipe eā ad tuā miāz puenire. **S**aluator
mūdi rex glē/ p̃nceps ṽtutū/ iudex altissime/ qui cum p̃re tuo ei⁹
no vt suauissimō viuīs ⁊ regnas deus p̃ omīa sc̃la et̃naliter bene
dictus. **A**men.

Oro secūda ad filiū

Propter charitatem illā superardentissimā ⁊ immē-
sam qua tu o vnigenite fili dei p̃rem tuū et̃ernū et̃na-
lit̃ diligis/ atz ab eo infinito amore rursus diligeris/ ani-
mā bul⁹ morietis tua caritate informa/ p̃p̃t oēm sua-
ritatē/ amabilitatē/ ⁊ munificentia spūs sc̃i/ carismata grē tue in
eo p̃firma. **O**sc̃e iuste ⁊ innocēs agne dei qui p̃pter nos ab hōi-
bus denudari dignat⁹ es/ ⁊ que n̄ rapuisti exsoluere voluisti/ es-
to huic in exitu suo potius p̃picius aduocatus q̃ seuerus iudex.
In tuis sanctis ⁊ profundis vulneribus absconde eum dulcissi-
me dñe ihesu chr̃e a cunctis hostiū tēptationib⁹ atz insidiis. **T**u
dñe qui es via veritas ⁊ vita/ sine cui⁹ ductu ⁊ grā nemo veit ad
p̃rem p̃ viam salutis. duc euz in splēdore summe veritatis/ ad vi-
tā glē et̃ernalis. **E**a pietate qua respexisti petz dū te ter nega-
uit/ ⁊ fecisti enz ex vera p̃tritione amare flere. respice cor isti⁹ ⁊ o-
nēm obicē culpe tolle ab eo. quaten⁹ in sc̃a contritione decedēs
a carne mōzli mereat⁹ a te stola immōzilitatis vestiri. **Q**ui cum
dō patre ⁊ spū scō viuīs ⁊ regnas p̃ sc̃la vniuersa ī celesti illa splē-
didissima ac amenissimā patria. **A**men.

Propter charitatem illā superardentissimā ⁊ immē-
sam qua tu o vnigenite p̃ris
sūmi ob tuā te obsecram⁹ dignissimāz incarnatōez/ sc̃is-
simā in b̃mūdo p̃uersationē/ atz plenissimā charitatē
quam omnib⁹ nobis in cena nouissima dem̃strasti cor/
pus tuū purissimū ac p̃ciosissimū sanguinē tribuēs o discipul⁹

in escam et potum et per vehemētem illam anxietatem qua contremisti quando post trīnam tuam orationem factus est sudor ex tenerrimo corpore tuo erumpens. sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Atq; per omnem mansuetudinem humilitatem et patientiam quas tempore passionis habuisti. dum a sceleratissimis transgressoribus captus: ligatus/ consputus/ irrisus/ blasphematus/ et alaphis cesus fuisti. Per omnem quoq; dolorem quem sustinuisti. quando tam inhumaniter es flagellatus. spinis coronatus. proprijs humeris crucem baiulans ductus/ diris clauis perfossus. et in crucis patibulo violentissime es dissentus. et ipsam mortem es perpeffus. Per omnem etiam passionem qua tibi tūc condoluerunt discipuli et amici tui astantes/ specialiter sanctus Jobānes et deuote femine q̄ te secute fuerūt Specialissime tua dulcissima genitrix virgo maria/ esto in hac hora piissimus miserator huius anime a sue carnis ergastulo recedentis. ad cuius deuotionem concurrunt et adant tot lupi et dracones ac belue infernales/ a quorum rabie importunitate atq; ferocitate eam eruere modo digneris. Circumda et imple eā lumine tue clementie/ virtute constantie. charitatis ardore/ cum omni pietate ac gratia ei necessaria ad salutem. Domine et saluator rex et legiser noster. propter charitatem illam perfectam et ineffabilem illam pietatem qua in cruce pendens pro tuis crucifixoribus exorasti. indulge piissime hunc mox migraturo. et nos pauperes seruulos tuos exaudi nunc misericordissime domine deprecantes pro illo. vt angelica ope protectus tuo metu/ endo tribunali presentetur saluandus ac clementer tractandus. Qui cum patre et spū sancto vnus es deus. eternaliter viuens/ et omnium dñans adorande. Amen

Oratio prima ad sanctuꝝ spūm

Caraclite spūs sancte qui ex patre et filio eternaliternas/ cui bonitas/ communio/ pietas/ pax. dulcedo/ charitas/ atq; connexio appropriantur. Obsecram⁹ tuam liberalitatem piissimam et immensam/ per tuā eternam ex patre et filio processionem. infunde nūcradium tue

Propitiationis in animam istam vndiq; angustiatam. **O**mnem
 malignorum spirituum falsitatem et obscuracionem expelle ab ea.
Diffunde in eam diuicias tue gratie. eamq; conforta et erige p-
 tra vniuersam aciem viciozum ac demonum. **F**ac eam plene con-
 tritam ad suum creatorem feruide aspirare et ad fontem totius
 puritatis ac sanctitatis purificatam venire. **E**a largitate ac dig-
 natione qua in die penthecostes in igneis linguis super christi
 discipulos descendisti. et mentes eorum copiosissime adimple-
 sti. splendidiissime illustrasti. et calidissime inflammasti. etiam nūc
 mentem anime huius huc abeūtis benignissime imple. illumina
 et accende. et ad te totius salutis ac gratie fontalem originem di-
 gneris saluam perducere. **Q**ui cum patre et filio eternaliter vi-
 uis et regnas deus verus omnipotens.

Oratio secūda ad spm̄ sanctum

Obescamus bonitatem tuā munificentissimam atq;
 dulcissimā o spūs sancte/qui es laborantium subleua-
 tor/periclitantium liberator. errantium reductor: vt
 ppter mutuum illum ardentissimū et immensum amo-
 rem/quo tu verus deus patrem eternū et vnigenitum eius filium
 eternaliter et inuariabiliter amas et ab eis amaris/ostende nunc
 charitatem tuam in anima agonizātis istius in hoc laboriosissi-
 mo eius conflictu. **G**ratiosissime subleua eam in tanto constitu-
 tam periculo. **M**iscricordissime adiuua. si in aliquo demat/ne
 differas eam reducere. **S**eptiformem gratiā tuam effunde in
 eam. **E**sto ei ductor et finis/beatificator et custos. propter super
 liberalissimam illam donationem qua tibi a patre et filio data ē
 deitatis plenitudo/per eternā spirationem inenarrabilem mag-
 nitudinem tue liberalissime benignitatis/declara in anima ista
 hoc seculum relinquirente/quatenus educta de carcere huius ex-
 ilij inueniat hodie receptaculum graciosum consolatoriuq; hos-
 picium. **O** superdignissime consolator spiritus sancte **Q**ui cum
 patre et filio vniuersorum es conditor iudex ac domin⁹ omnium
Amen.

Oratio tertia ad spm̄ sanctum.

S i

Clementissime ac dulcissime spūs sancte quo pat̄r si-
lius se inuicem eternaliter diligunt qui es amor āboz
pax serenissima/trāquillitas infinita/cōio plena/sem-
piterna atz cōis leticia. **C**ui⁹ dono ⁊ coopatioē cele-
brata sunt vniuersa nrē redemptionis misteria/de quo illabris-
sima ac diuinissia virgo maria verbum patris eternū/verū deuz
concepit **T**u qui ab exordio mūdi gratiaz tuaz charismata ho-
minib⁹ multipliciter infudisti/ ⁊ multoz indurata corda gratiose p̄
uenisti/emollisti/ ⁊ conuertisti/conuertere nūc aiām hinc pergen-
te ad te p̄uersione cōpleta. ⁊ quicqd duricie quicquid obstaculi
grē tue quicqd impedimenti salutis in ea extiterit dignant̄ ⁊ su-
perpissime tolle ab ea. ⁊ grām p̄sumatā ei largire/p̄ quā merea-
tur consequi felicitatem eternam/vt in vasa misericōdie tue p̄puter̄
ad laudē ⁊ glām pietatis tue penitus infinite. **A**men

Oro ad scām trinitatem

Trinitas adorāda/vnitas sūma/ ⁊ deitas simplicissi-
ma/ob tuam inseparabilem vnionem coniunge tibi per
charitatem perpetuam.gratiamqz finalem spm̄ hui⁹
nunc morientis/vt per glorie vnionez plenariam vn⁹
tecum sit spūs/per feruentissime dilcōnis intimissimā transforā-
tionem. **O** trinitas consubñial/coequalis ⁊ coeterna/ob tuam sū-
stantialē ⁊ demp̄tatem.essentialēqz vnitatem animam istam
chr̄sto incorpora ⁊ mistico eius corpori insere eam / **A**t tanq̄
oliva fructifera plantetur in paradiso celesti/ ⁊ choris inseratur
angelicis **O** supergloriosissima trinitas propter cōmunicatiōē
⁊ emanatōez tuam ad intra/effunde super istū agonizantem do-
na gratie tue/ac habūdātiā pietatis ac largitatis tue in hac bo-
ra in ipso demōstra/ne abducatur aut separetur a te. **O** pater et̄-
ne/o vnigenite dei superpulcerrime. **O** suauissime paraclite spi-
ritus scē/deus vnus ⁊ trin⁹ **O** b tuam mutuam intuitionem ple-
ne comprehensiuam ⁊ infinite iocūdā/fac aiām istam nūc per
fidem sinceriter intueri **O** b tuaz mutuam dilcōem superardētis-
simam ac intensiue immensam. **A**ccende eam tuo scō amore/ob
tuam mutuā fructiōem beatissimā ⁊ eternā/perduc eam ad tuā
beatificā fructiōem / p̄pter oēm charitatē mīām ⁊ grām tuam

super genus humanū/educ eam de corpore omni v̄tute ornatā/
p̄ vniuersa misteria merita ac beneficia ihesu christi. per preces
et merita virginis gloriose marie/omniūq; sanctorum ⁊ electoꝝ
tuorum. Amen

¶ Oratio ad btām v̄ginem ⁊ om̄s scōs

Beatissima v̄go maria totius generis humani fideliſſi
ma aduocata. O regina miſcōie/cui regnūz mie'a deo
oipotētīpmiſſū est. O affectuoſiſſima bōim miſerati
⁊ ardentissiā eozum amatrix/ob incarnationem filij dei ex te/
oboēm tui ⁊ eius mutuam in hac vita cōuerſationem/mutuāq;
dilectionem/pp̄ter om̄ē charitatem/perfectionem/v̄tutem et
excellentiā/gratiam ⁊ gloriā tibi a superbenedictiſſima trini/
rate exhibitā. O vniuersa triumphās ecclesia. O om̄es ange
lici choi ⁊ cūcti ciues celestes sancti patriarche/illumiāti pp̄he
te. glorioſi apostoli/martyres victoriosi/confessoꝝes fideles/vir
gines sacre. O sancte mychael princeps ecclesie/⁊ tu āgele sanc
te/custos huius infirmi/clementer succurrite anime huic migrā
ti. Eam consolari ⁊ adiuuare dignemini/quonſq; ad vestre be
atissime ſocietatis admittatur ingreſſus. Amen

¶ Commendatio anime migrantis.

Dilecta nobis in christo anima adorande trinitatis
ymagine ac ſimilitudine inſignita/sanguine filij dei re
dēpta/ad eternā beatitudinem condita/⁊ nunc eccle
ſiaſticis ſacramentis munita/egredere confidenter de corpore
mortis huius/⁊ ad tuūz perge creatorem ac iudicem/qui te mi
ſericordit dignet ſuſcipere ⁊ benigniter iudicare. Occurrant at
q; ſubueniant tibi om̄es sancti ⁊ ciues celeſtis iheruſalim. Nec tibi
auxiliari deſiſtant. quonſq; ad locum habitationis glorie eozūz
ad paradīſum celeſtem/ad regnūz felicitatis eterne introduca
ris ad laudem ⁊ gloriā dei omnipotentis. Amen.

¶ Cella tricesimanona.